

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN KENTİN RUHA SİNMIŞ HALİ: CANIM İSTANBUL ŞİİRİ

NECİP FAZIL KISAKÜREK'S CITY INSPIRED IN THE SOUL: CANIM
ISTANBUL POETRY

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

Adıyaman University, Turkey

Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ORCID NO: 0000-0001-6259-0868

ÖZET

Kent izleği farklı bakış açılarıyla birçok şair tarafından şiirlerde işlenmiştir. Tevfik Fikret, Yahya Kemal Beyatlı ve Orhan Veli Kanık bu hususta akla gelen ilk isimlerdendir. Bu şairler dışında Necip Fazıl Kısakürek'in de birçok şiirinde kent izleğini görmek mümkündür. "Çile'nin "Şehir" başlığını taşıyan kısmında "Kaldırımlar I-II-III, Otel Odaları, Bacalar, İstasyon, İskele, Sokak, Canım İstanbul, Apartman, Karacaahmet" vb. şiirler yer alır. Necip Fazıl'da "şehir" konulu şiirler önemli yer tutar. Kente genel olarak menfi bakan Kısakürek, "Canım İstanbul" şiirinde İstanbul'a hayranlık içerisinde yaklaşır. "Canım İstanbul", Mustafa Miyasoğlu'nun ifadesiyle, kırık ve hassas bir insanın öte inancını kaybetmeden dünya görüşünü, tarih anlayışını bir şehre bağlı kalarak anlattığı şiirdir. Aslında onun sadece şiirlerinde değil, hayatında da bazı şehirlerin özel yeri vardır. Türkiye'de İstanbul, Kahramanmaraş, Erzurum ve Kayseri, Kısakürek'in hayatı için önemli mekânlardır. Necip Fazıl Kısakürek İstanbul'da doğmuş, yıllarca bu şehirde yaşamış burada rahmetli olmuş bir şairdir. İstanbul dışında şairin üç şehrin çok önemli olduğu görülür.

"Canım İstanbul" şiirinde "mekân/insan ruhu" içselliği ön plandadır. Şair, İstanbul'u o kadar benimsemiştir ki, bu kenti ruhuyla bir tutmakta, sevgilisi olarak nitelemekte, belki de en önemlisi İstanbul'a "canım" diye seslenmektedir. Kısakürek, şiirin ilk bölümünde İstanbul'u bir sevgili olarak algılar ve İstanbul'un genel özelliklerini ve kendi ruh dünyası ile olan bağımlı ortaya koyar. İstanbul'la olan bu manevi bağı, ruhun kalıpta dondurulup, İstanbul diyerek toprağa konması dile getirir. Kısakürek, "Canım İstanbul'da ruhunun adeta bir kalıpta dondurulduğunu ve onun İstanbul adıyla toprağa bırakıldığını söylerken kendi ruhuyla İstanbul arasında ilişki kurar. Şiirdeki "dondurmuşlar" ve "kondurmuşlar" fiilleri içerik ve ahenk bütünlüğü içerisinde kullanılmıştır. Bu çalışmada amaç, Necip Fazıl Kısakürek'in "Canım İstanbul" şiirinde mekân-insan ruhu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl Kısakürek, Canım İstanbul, mekan-insan ruhu.

ABSTRACT

The theme of the city has been handled in poems by many poets from different perspectives. Tevfik Fikret, Yahya Kemal Beyatlı and Orhan Veli Kanık are among the first names that come to mind in this regard. Apart from these poets, it is possible to see the urban theme in many of Necip Fazıl Kısakürek's poems. In the section of Çile titled "City", there are “Kaldırımlar I-II-III, Otel Odaları, Bacalar, İstasyon, İskele, Sokak, Canım İstanbul, Apartman, Karacaahmet” etc. contains poems. Poems on the "city" have an important place in Necip Fazıl Kısakürek, who looks at the city negatively in general, approaches Istanbul with admiration in his poem "Canım İstanbul". As Mustafa Miyasoğlu puts it, “Canım İstanbul” is a poem in which a broken and sensitive person tells his worldview and understanding of history by sticking to a city without losing his other faith. In fact, some cities have a special place not only in his poems but also in his life. In Turkey, Istanbul, Kahramanmaraş, Erzurum and Kayseri are important places for Kısakürek's life. Necip Fazıl Kısakürek is a poet who was born in Istanbul, lived in this city for years, and passed away here. Apart from Istanbul, it is seen that the poet's three cities are very important.

In the poem “Canım İstanbul”, the interiority of “space/human spirit” is at the forefront. The poet has embraced Istanbul so much that he identifies this city with its spirit, describes it as his lover, and perhaps most importantly, calls Istanbul "my dear". In the first part of the poem, Kısakürek perceives Istanbul as a lover and reveals the general characteristics of Istanbul and its connection with his own spirit world. This spiritual bond with Istanbul is expressed by the freezing of the soul in the mold and putting it on the ground by saying Istanbul. In "Canım İstanbul", Kısakürek establishes a relationship between his own soul and Istanbul while saying that his soul is almost frozen in a mold and left to the ground under the name of Istanbul. The verbs "frozen" and "knowledge" in the poem are used within the integrity of the content and harmony. The aim of this study is to reveal the relationship between space and human spirit in Necip Fazıl Kısakürek's poem "Canım İstanbul".

Keywords: Necip Fazıl Kısakürek, Canım İstanbul, space and human spirit.

GİRİŞ

Necip Fazıl Kısakürek, Türk şiirinde “Kaldırımlar Şairi”, “Sultanu’ş-Şuarâ” ve “Üstad” gibi ifadelerle tanınır. O, sanat anlayışını üç döneme ayırır: Birinci dönem 1923-1933; ikinci dönem 1934-1943; üçüncü dönem 1944-1983. “Bu dönemleri belirlerken şair, Abdülhakim Arvâsî ile tanışmasını esas olarak kabul eder. Birinci dönem onu tanımadan önceki zamanı, ikinci dönem onunla tanıştıktan sonraki zamanı ve üçüncü dönem ise onun ölümünden sonraki zamanı belirlemektedir.” (Cuma, 2002: 226). Şair, 1934’te Abdülhakim Arvasî ile tanıştıktan sonra şiirini İslam’a adar. Kısakürek’in şiirlerindeki İslâmî mistisizm, şairdeki his ve fikrin benzer anlayışta birleşiminin yansımasıdır.

Kısakürek, şiirin amaç değil, araç olduğunu ifade eder. O, şiiri “mutlak hakikat’i yani Allah’ı arama” işi olarak görür. Kısakürek’in hayatı ile sanat anlayışı arasında benzerlikler

bulunur. “Düşünen, duyan, yaşayan ve yazan biri olarak fikir ve sanatta toplumun vicdanı olan Necip Fazıl Kısakürek’in hayatı, daha çocukluğundan başlayarak, dünyayı ve insanı derin teemmül ve tefekkür yoluyla kavrama girişimi şeklinde tanımlanan metafiziksel ürpertiler içinde geçmiştir.” (Koç, 2005: 27)

Necip Fazıl, şiirlerinde bireyin manevi ıstıraplarını, trajedisini, ruh halini dile getirir. “Fakat ruh gündelik hayatın ya da materyallerin noksanlığından doğan ıstırapın sesini değil bir varoluş problemi olarak insanın ma’şeri ıstırapını dile getirir. Necip Fazıl, kendi şiir lügatini oluşturan şairlerdendir. Onunla birlikte Türk şiirine korku ve ürpertinin, metafizik yönelimlerin ve bunların yansımalarının ifadeleri girer.” (Kolcu, 2009: 198). O, bireyin metafizik algısını, trajik yapısını ve fikir çilesini kendine has bir üslupla dile getirir. Şair, yaratılışın sırrına ermeye çalışan bireyin ruhi sarsıntılarını, iç ve dış çatışmalarını tasavvufi ve felsefi bağlamda irdeler.

Necip Fazıl Kısakürek’in *Çile* kitabında on dört bölüm yer alır: Allah, İnsan, Ölüm, Şehir, Tabiat, Kadın, Korku, Daüssıla, Ukde, Hafakan, Dekor, Tecrit, Kahramanlar, Dava ve Cemiyet. *Çile*’nin “Şehir” başlığını taşıyan kısmında “Kaldırımlar I-II-III, Otel Odaları, Bacalar, İstasyon, İskele, Sokak, Canım İstanbul, Apartman, Karacaahmet” vb. şiirler yer alır.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Necip Fazıl’da “şehir” konulu şiirler önemli yer tutar. Aslında onun sadece şiirlerinde değil, hayatında da bazı şehirlerin özel yeri vardır. Türkiye’de İstanbul, Kahramanmaraş, Erzurum ve Kayseri, Kısakürek’in hayatı için önemli mekânlardır. Necip Fazıl Kısakürek İstanbul’da doğmuş, yıllarca bu şehirde yaşamış burada rahmetli olmuş bir şairdir. (Karabulut: 2019: 286). Onun yaşamında bu dört şehrin önemi büyüktür. Kahramanmaraş, ailesinin geldiği şehir olduğundan şairin hayatında önemli yer tutar. Kayseri, şaire göre öz ruhunun temsilcilerinin bulunduğu ve Büyük Doğu davasına herkesten fazla sahip çıkanların bulunduğu şehirdir. (Şengül, 2014: 153). İstanbul’dan sonra şairin hayatında en fazla etkili olan şehir belki de Erzurum’dur.

Necip Fazıl’ın şiirlerindeki kent/şehir algısı genel olarak olumsuzdur. Mesela, “Kaldırımlar” şiirinde büyük kentte yalnızlık ve yabancılaşma çeken bireyin trajedisi anlatılır:

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;

Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.

Yolumun karanlığa saplanan noktasında,

Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum. (Kaldırımlar, *Çile*, s.156)¹

Necip Fazıl’ı “Kaldırımlar”da yalnızlık, korku ve ölüm izleklerini birlikte işler. Üstat, diğer şairlerde olduğu gibi yalnızlığı tamamıyla sosyal sebeplere, hayatı anlayış ve algılayış şekline bağlamaz. Onun yalnızlığında önce ruh, sonra birey, sonra da toplum vardır. (Aksakal,

---

¹ Şiir alıntılarının yapıldığı kaynak: Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1995.

2008: 27). Necip Fazıl'da şehir; korku, yalnızlık, çirkinlik ve karamsarlığın mekânıdır. “Bunalım, melankoli, yalnızlık, bireysellik; kaldırım, otel, serserilik, avarelik, cadde, çıkmaz sokaklar, otel odaları gibi kavramlar, şehir yaklaşımını ele vermektedir.” (Alver, 265: 2005). Şair, bu şiirde kentin kaotik yapısı içerisindeki pesimist yapısını ortaya koyar.

“Otel Odaları” şiirinde modern kentte yalnızlık ve yabancılaşma psikozuna girmiş bireyin yalıtıcı bir mekân olan otel odasındaki kaotik yapısı anlatılır:

Kulak verin ki, zaman, tahtayı kemiriyor,
Tavan aralarında, tavan aralarında.

Ağlayın, âşinasız, sessiz, can verenlere,
Otel odalarında, otel odalarında!...

(Otel Odaları, *Çile*, s.161)

Necip Fazıl'ın şehir algısını ortaya koyan bu şiir, şairin Paris'teki bohem hayatının trajik izlerini taşır. Kısakürek'in Paris yıllarındaki kent algısı oldukça karamsardır. Bu kentte bir bunalım hali geçiren şair, iç dünyasındaki karmaşayı marazi ifadelerle dile getirir.

Şair, “Canım İstanbul” şiirinde kente olumlu bakar. “Canım İstanbul”, Mustafa Miyasoğlu'nun ifadesiyle, “Kırık ve hassas bir insanın öte inancını kaybetmeden dünya görüşünü, tarih anlayışını bir şehre bağlı kalarak anlattığı şiirdir.” (Miyasoğlu, 1983: 208). İstanbul'u çok seven Kısakürek'in “Canım İstanbul” bu şiirinde “mekân/insan ruhu”nu irdeler. O, İstanbul'u çok benimsediği için bu kenti ruhuyla bir tutmaktadır. Şair İstanbul'a “canım” diyerek onun değerini artırır.

Şiirin ilk bendinde Kısakürek, İstanbul'u bir sevgili olarak algılar ve İstanbul'un bütün güzelliklerini kendi ruh dünyası ile özdeşleştirir. İstanbul'u kendi ruhunda hisseden Kısakürek, adeta bu kentin ruhunun kalıpta dondurularak toprağa konulduğunu söyler:

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim;
O benim, zaman, mekân aşip geçmiş sevgilim.

(Canım İstanbul, *Çile*, s.166)

Kısakürek, “Canım İstanbul”da ruhunun adeta bir kalıpta dondurulduğunu ve onun İstanbul adıyla toprağa bırakıldığını söylerken kendi ruhuyla İstanbul arasında ilişki kurar. Bu kent, şiirin anlatıcısının içinde tüten şeyler gibidir. İstanbul, şairin içinde “hava”, “renk”, “eda”, “iklim” gibi yer almaktadır. Şiirin sonraki dizelerinde şair İstanbul'un çiçeğinin altın yaldızlı olduğunu, suyunun telli pullu olduğunu söyleyerek kentin değerini daha da artırır. Bu kent,

adeta şairin zaman ve mekânı aşmış bir sevgilisidir. Şair, “Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.” diyerek İstanbul’u dünyanın ışığı olduğunu dile getirir:

Çiçeği altın yıldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale,
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.

İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım...
İstanbul,
İstanbul...”

(Canım İstanbul, Çile, s.166)

Ayrıca deniz ve toprağın bir araya gelişi, İstanbul’da daha da muhteşem bir imaj ortaya koymaktadır. Şair, daha sonra “İstanbul benim canım, vatanım” diyerek kent-insan ruhu ilişkisini dile getirmektedir. “Ona göre İstanbul’un tabiatı da bir başka güzeldir. Şehrin çiçeği, suyu özel ve farklıdır. Ay ve güneş ‘ezelden iki İstanbulludur.’ Denizle toprak yıllarca birbirinden ayrı kalmış sevgililer gibi ancak İstanbul’da birbirlerine kavuşmuştur. Ve şiirin ilk bölümü, rüyaların İstanbul’da gerçek olduğu, misaline kavuştuğu söylenip şehre bir masal diyarı vasfı verilerek tamamlanır.” (Hancıoğlu, 2013: 454). Kısakürek, “canım” sözüyle İstanbul’u canıyla eş değer tutar ve “vatanım” diyerek onu yurdu olarak niteler. Şair ayrıca İstanbul’un rüyaları süsleyen bir kent olduğunu ifade eder.

Şair, şiirin sonraki bendinde surlardaki deliklerin tarihin gözleri gibi olduğunu ve tarihin oradan İstanbul’u izlediğini ifade etmektedir. “*Servi, endamlı servi, ahirete perdelik...*” dizesinde servi ağaçlarının dünya ile ahiret arasında bir perde olduğunu dile getirmektedir. “Bulutta şaha kalkmış Fatih’ten kalma kır at;” dizesi Fatih Sultan Mehmet’e ve İstanbul’un fethine yapılan telmihtir. “Şaha kalkmak” ifadesi, bir şahlanın karşılığıdır. Şiirde geçen “Pırlantadan kubbeler” ve “göğe doğru minare” ifadeleri dini bir algı içerisinde verilir. Şair bunu İslami bir imgeyle “şahadet” sözcüğüyle ifade eder. Şair, minareleri şahadet parmağına benzeterek Allah’ın birliğine gönderme yapar:

Tarihin gözleri var, surlarda delik delik;
Servi, endamlı servi, ahirete perdelik...
Bulutta şaha kalkmış Fatih’ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadet parmağıdır göğe doğru minare;

Her nakışta o mana: Öleceğiz ne çare?..

(Canım İstanbul, *Çile*, s.167)

Şair, “öleceğiz ne çare” diyerek ölümü hatırlatır. Daha sonra Beyoğlu’nun “tepinliğini”, Karacaahmet’in “ağladığını” söyler. Şiirin anlatıcısı, Beyoğlu’nun tepinmesi ifadesiyle eğlendiğini zannedip kendinden haberi olmayan, niçin yaratıldığını bilmeyen, dini değerleri zayıflamış insan tiplerini eleştirir.” (Karabulut: 2019: 161). Şair ayrıca, Karacaahmet mezarlığında yatanların, yani ahiret âlemindekilerin dünyada yaptıkları ve yapamadıkları için ağladıklarını da belirtir:

Hayattan canlı ölüm, gūnahtan baskın rahmet;

Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...

(Canım İstanbul, *Çile*, s.167)

Necip Fazıl, “Canım İstanbul”da ölümün hayattan daha canlı, Allah’ın rahmetinin insanın günahlarından büyük olduğunu söyleyerek yaşam-ölüm trajedisinde bireyin çıkmazlarını dile getirir. Şair, bu şiirde şehrin iki semtinden bahseder. Bu iki semtten birisi modern şehrin nabzının attığı Beyoğlu, ötekisi uhrevî dünyaya işaret eden Karacaahmet’tir. (Tat, 2015: 302). Bunlar, simgesel anlamlarıyla şiirde öne çıkarlar. Zira geleneksel uzamlarda görmeye alışık olmadığımız eğlence ve ölümün bir aradalığı, iç içeliği modern kentler bağlamında hem bir karşıtlık hem gündelik bir pratiktir. (Yivli, 2013: 302).

Şiirin sonraki bendinde yine İstanbul’un güzelliklerine yer verilir. Boğaz, Çamlıca, Üsküdar bu kenti güzelleştiren mekânlardır. Ayrıca, şiirde İstanbul adeta masalsı bir yapı içinde algılanır. “Perili ahşap konak” ifadesinde eski İstanbul’a göndermeler vardır. İstanbul sanki masallardan çıkıp gelmiştir.

Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği;

Çamlıca’da, yerededir göklerin derinliği.

Oynak sular yalının alt katına misafir;

Yeni dünyadan mahzun, resimde eski sefir.

Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,

Perili ahşap konak, koca bir şehir kadar...

(Canım İstanbul, *Çile*, s.167)

Kısakürek, daha sonra İstanbul’u musiki içerisinde irdeler. Şair, “tanbur” ve “ud” sözcükleriyle İstanbul’u ahenkli bir ses içerisinde algılar. “Ne olduğunu bilmediği çalgı sesine karışan bir ses onu, İstanbul’un sokak aralarına çeker. Burası yaşayışıyla, zevkleriyle, kadınıyla

şûh bir İstanbul'dur." (Miyasoğlu, 1983: 210). "Katibim" ifadesi de İstanbul ile adeta bütünleşmiş olan şarkıyı hatırlatır:

Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?

Cumbalı odalarda inletir "Katibim"i...

Kadını keskin bıçak,

Taze kan gibi sıcak.

İstanbul,

İstanbul...

(Canım İstanbul, Çile, s.167)

Son bentte İstanbul'un meşhur semtlerinin ismi geçer. Her semtin kendine göre özellikleri vardır. Eyüp öksüz olup adeta kendi kaderine terk edilmiştir. Kadıköy süslü ve Moda kurumludur, yani kendini beğenmiştir. Adalarda ise pervasızlık hakimdir. Hisarlarda okların yayından çıkması, İstanbul'un fetih zamanlarına göndermedir ve bu kent adeta yeniden fethedilmektedir. "Hala çığlıklar gelir Topkapı Sarayından." dizesinde ise taht kavgalarında zindanlara atılan insanlar hatırlatılır:

Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!

Yedi renk, yedi sestem sayısız belirişler...

Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,

Adada rüzgâr, uçan eteklerden sorumlu.

Her şafak Hisarlarda oklar çıkar yayından

Hala çığlıklar gelir Topkapı Sarayından.

(Canım İstanbul, Çile, s.168)

Necip Fazıl, İstanbul'u farklı yönlerden ele alarak bir bütün şekilde irdeler. Şair daha sonra İstanbul'u bir atasözü içerisinde "ana" ve "yar" ile birlikte kullanır:

Ana gibi yar olmaz, İstanbul gibi diyar;

Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Gecesi sünbül kokan

Türkçesi bülbül kokan,

İstanbul,

İstanbul...

(Canım İstanbul, *Çile*, s.168)

Yukarıdaki dizelerde İstanbul'u anne kutsallığı içerisinde ele alan şair, İstanbul'da sadece gülenlerin değil, ağlayanların da mutlu olduğunu ifade etmektedir. Kısakürek, İstanbul Türkçesinin güzelliğini de unutmaz.

SONUÇ

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde kent izleği genel olarak yalnızlık ve karamsarlık temaları ile verilir. Kente olumsuz bakan şairin sadece "Canım İstanbul" adlı şiiri ayrı bir yerde durmaktadır. Bu şiirde İstanbul'a "canım" diyen Kısakürek, bu kente olan sevgisini farklı imajlarla ifade eder. Şair İstanbul'a duyduğu derin sevgiyi dile getirir. Şiirde geçen "Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar", "O benim, zaman, mekân aşır geçmiş sevgilim" ve "İstanbul benim canım" ifadeleri güçlü bir lirizmin yansımasıdır. Şair, kendi ruhunun cisimleşerek İstanbul'a dönüştüğünü ifade etmektedir. Bu sebeple kendisiyle İstanbul'u özdeş hale getiriyor. İstanbul, Necip Fazıl'ın zaman ve mekân aşır gelmiş sevgilisi gibidir. Bu kent yüzyıllar ötesinden gelse de güzelliğinden bir şey kaybetmemiştir. Şair, "İstanbul benim canım, vatanın da vatanım" diyerek kendisinin İstanbul olmadan yaşayamayacağını ifade etmektedir. Kısakürek, bu şiirde İstanbul ile kendi ruhu arasında derin ilişkiler kurarak kentten ruha sinmiş halini ortaya koymaktadır. Kısakürek, bu şiirde İstanbul'u kendi ruhu gibi algılayıp kendisi ile İstanbul arasında önemli bağlar kurmaktadır.

KAYNAKÇA

AKSAKAL, Halit (2008), **Max Brod'un "İnsanlarla Değil Taşlarla" ve Necip Fazıl Kısakürek'in "Kaldırımlar" Adlı Şiirlerine Karşılaştırmalı ve Tematik Yaklaşım**, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

ALVER, Köksal (2005), **Necip Fazıl Şiirinde Şehir**, Hece-Aylık Edebiyat Dergisi (Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı), Sayı: 97, Ocak.

CUMA, Ahmet (2022), **Rainer Maria Rilke ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde İmgesel Anlatım Biçimleri**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

HANCIOĞLU, Hümeýra (2013), **Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde Temalar**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARABULUT, Mustafa (2019), **Üslûpbilim (Stilistik) ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir İnceleme**, Akçağ Yayınları, İstanbul.

KISAKÜREK, Necip Fazıl (1995), **Çile**, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.

KOÇ, Turan (2005), **Necip Fazıl'a Göre Felsefi Tefekkür ve Tasavvuf**, Hece-Aylık Edebiyat Dergisi (Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı), Sayı 97, Ocak 2005.

KOLCU, Ali İhsan (2009), **Cumhuriyet Edebiyatı I-Şiir**, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum.

MİYASOĞLU, Mustafa (1983), **Necip Fazıl ve Canım İstanbul'u**, Necip Fazıl'ın Şiiri (Haz.: Bekir Oğuzbaşaran), İstanbul: Kültür ve Sanat Yayınları.

ŞENGÜL, Abdullah (2014), **Necip Fazıl'ın Hayatında Üç Şehir: Kahramanmaraş, Kayseri, Erzurum**, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED) 52, Erzurum.

TAT, Mehmet (2015), **“Sis” ve “Canım İstanbul” Şiirleri Çerçevesinde Tevfik Fikret ve Necip Fazıl'ın İstanbul Tasavvurları**, Ölümünün 100. Yılında Tevfik Fikret, (Editör: Özcan Bayrak), İstanbul: Kesit Yayınları.

YİVLİ, Oktay (2013), **Necip Fazıl'ın Şiirinde Kent ve Yabancılaşma**, Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu Bildiri Kitabı, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.